

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO

19 päivänä helmikuuta 2002 *

Asiassa C-256/00,

jonka Cour d'appel de Bruxelles (Belgia) on saattanut yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan 27 päivänä syyskuuta 1968 allekirjoitetun yleissopimuksen tulkitsemisesta yhteisöjen tuomioistuimessa 3 päivänä kesäkuuta 1971 tehdyn pöytäkirjan nojalla saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Besix SA

vastaan

Wasserreinigungsbau Alfred Kretzschmar GmbH & Co. KG (WABAG)

ja

Planungs- und Forschungsgesellschaft Dipl. Ing. W. Kretzschmar GmbH & Co. KG (Plafog)

ennakkoratkaisun edellä mainitun 27 päivänä syyskuuta 1968 allekirjoitetun yleissopimuksen (EYVL 1972, L 299, s. 32) 5 artiklan 1 kohdan tulkinnasta, sellaisena kuin yleissopimus on muutettuna Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen ja pöytäkirjaan 9 päivänä lokakuuta 1978 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL L 304, s. 1; yleissopimus muutoksineen, s. 77),

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias, jaostojen puheenjohtajat P. Jann, F. Macken ja N. Colneric sekä tuomarit A. La Pergola, J.-P. Puissochet, M. Wathelet, R. Schintgen (esittelevä tuomari) ja V. Skouris,

julkisasiamies: S. Alber,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Besix SA, edustajanaan avocat A. Delvaux,

- Wasserreinigungsbau Alfred Kretzschmar GmbH & Co. KG (WABAG) ja Planungs- und Forschungsgesellschaft Dipl. Ing. W. Kretzschmar GmbH & Co. KG (Plafog), edustajanaan avocat P. Hallet,

- Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään J. L. Iglesias Buhigues ja X. Lewis,

ottaen huomioon esittelevän tuomarin kertomuksen,

kuultuaan julkisasiamiehen 27.9.2001 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Cour d'appel de Bruxelles on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 19.6.2000 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 28.6.2000, tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan 27 päivänä syyskuuta 1968 allekirjoitetun yleissopimuksen tulkittamisesta yhteisöjen tuomioistuimessa 3 päivänä kesäkuuta 1971 tehdyn pöytäkirjan nojalla ennakkoratkaisukysymyksen kyseisen yleissopimuksen (EYVL 1972, L 299, s. 32) 5 artiklan 1 kohdan tulkinnasta, sellaisena kuin yleissopimus on muutettuna Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen ja pöytäkirjaan 9 päivänä lokakuuta 1978 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL L 304, s. 1; yleissopimus muutoksineen, s. 77; jäljempänä Brysselin yleissopimus).

- 2 Tämä kysymys on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat toisaalta Belgian oikeuden mukaan perustettu yhtiö Besix SA (jäljempänä Besix), jonka kotipaikka on Bryssel (Belgia), ja toisaalta Saksan oikeuden mukaan perustetut yhtiöt Wasserreinigungsbau Alfred Kretzschmar GmbH & Co. KG (jäljempänä WABAG) ja Planungs- und Forschungsgesellschaft Dipl. Ing. W. Kretzschmar GmbH & Co. KG (jäljempänä Plafog), joiden kotipaikka on Kulmbach (Saksa), ja jossa on kyse korvauksesta, jota Besix vaatii WABAGilta ja Plafogilta sellaisen vahingon perusteella, jonka se väittää itselleen aiheutuneen, koska nämä ovat rikkoneet yksinomaan keskinäistä yhteistyötä koskevaa sopimusmääräystä julkista hankintaa koskevan sopimuksen osalta.

Brysselin yleissopimus

- 3 Brysselin yleissopimuksen toimivaltamääräykset sisältyvät sen II osaston muodostaviin 2—24 artiklaan.

- 4 Brysselin yleissopimuksen II osaston 1 jaksoon, jonka otsikko on ”Yleiset määräykset”, kuuluvan 2 artiklan 1 kappaleessa määrätään seuraavaa:

”Kanne sitä vastaan, jolla on kotipaikka jossakin sopimusvaltiossa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tuon valtion tuomioistuimessa, jollei tämä yleissopimuksen määräyksistä muuta johdu.”

- 5 Brysselin yleissopimuksen 3 artiklan 1 kappaleessa, joka sisältyy samaan jaksoon, määrätään seuraavaa:

”Sellaista henkilöä vastaan, jolla on kotipaikka sopimusvaltiossa, voidaan nostaa kanne toisen sopimusvaltion tuomioistuimessa ainoastaan tämän osaston 2—6 jakson määräysten nojalla.”

- 6 Brysselin yleissopimuksen II osastossa olevaan 2 jaksoon, jonka otsikko on ”Erityinen toimivalta”, sisältyvässä 5 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Sellaista henkilöä vastaan, jolla on kotipaikka sopimusvaltiossa, voidaan nostaa kanne toisessa sopimusvaltiossa:

- 1) sopimusta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa kanteessa tarkoitettu velvoite on täytetty tai täytettävä; — —

— — .”

Kansallisessa tuomioistuimessa vireillä oleva asia ja ennakkoratkaisukysymys

- 7 Kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian asiakirja-aineistosta ilmenee, että WABAG, joka kuuluu Deutsche Babcock -konserniin, on tehnyt 24.1.1984 Besixin kanssa ranskaksi laaditun sopimuksen, jolla ne sitoutuivat tekemään yhdessä tarjouksen Kamerunin kaivos- ja energiaministeriön julkista hankintaa koskevaan hankkeeseen ”Veden johtaminen Kamerunin 11 kaupunkikeskukseen” ja toteuttamaan yhdessä sopimuksen, jos tarjous hyväksyttäisiin.
- 8 Sopimuksen sanamuodon mukaan yhtiöt sitoutuivat ”yksinomaan keskinäiseen yhteistyöhön ja olemaan hankkimatta muita yhteistyökumppaneita”.
- 9 Tarjousten avaustilaisuudessa todettiin kuitenkin, että myös Plafog, joka kuuluu WABAGin tavoin Deutsche Babcock -konserniin, oli yhdessä suomalaisen yrityksen kanssa tehnyt kyseistä julkista hankintaa koskevan tarjouksen.
- 10 Kaikkien tarjousten arvioinnin jälkeen hanke päätettiin jakaa siten, että eri osat annettiin eri yritysten toteutettavaksi. Yksi osa annettiin ryhmälle, johon Plafog kuuluu, kun taas WABAG-Besix -ryhmä, jonka tarjous oli asetettu huomommalle sijalle, ei saanut yhtäkään hankkeen osaa.
- 11 Besixin mukaan yksinomaan keskinäistä yhteistyötä koskevaa sopimusmääräystä ja kilpailukieltolauseketta oli rikottu, joten se nosti 19.8.1987 Tribunal de commerce de Bruxellesissa kanteen WABAGia ja Plafogia vastaan ja vaati niiltä 80 000 000 Belgian frangin (BEF) suuruista vahingonkorvausta.

- 12 Tämä tuomioistuin katsoi olevansa Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan perusteella toimivaltainen ratkaisemaan Besixin vaatimuksen, koska asiaa käsittelevän tuomioistuimen soveltamien lainvalintasääntöjen mukaan on sovellettava sen valtion lainsäädäntöä, johon sopimus läheisimmin liittyy, ja koska riidanalainen velvoite eli sitoutuminen yksinomaan keskinäiseen yhteistyöhön oli toteutettava Belgiassa, sillä se oli välitön seuraus yhteisen tarjouksen tekemisestä.
- 13 Besixin kanne hylättiin perusteettomana, joten se on valittanut Cour d'appel de Bruxellesiin.
- 14 WABAG ja Plafog vaativat tässä muutoksenhakutuomioistuimessa sen toteamista, että ainoastaan saksalaiset tuomioistuimet ovat toimivaltaisia ratkaisemaan asian.
- 15 Besix puolestaan väittää, että yksinomaan keskinäistä yhteistyötä koskeva velvoite oli toteutettu osittain Belgiassa, koska kilpailukieltoon sitoutuminen oli mahdollistanut yhteisen tarjouksen tekemisen, ja että jo tämän seikan perusteella belgialaiset tuomioistuimet ovat Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan perusteella toimivaltaisia.
- 16 Cour d'appel de Bruxellesin mukaan Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa määrätty kanteessa tarkoitettu velvoite on tässä asiassa sitoumus olla yksinomaan keskinäisessä yhteistyössä ja olla hankkimatta muita yhteistyökumppaneita kyseisen julkisen hankinnan osalta, ja tätä sitoumusta WABAG ja Plafog eivät Besixin mukaan ole noudattaneet.
- 17 Kun otetaan huomioon asiassa 12/76, Tessili, 6.10.1976 annetun tuomion (Kok. 1976, s. 1473; Kok. Ep. III, s. 185) jälkeen vakiintunut oikeuskäytäntö, jonka mukaan paikkakunta, jossa riidanalainen velvoite on täytetty tai täytettävä, määräytyy sen valtion lainsäädännön mukaan, jota asiaa käsittelevän tuo-

mioistuimen lainvalintasääntöjen mukaan on sovellettava tähän velvoitteeseen, ja se, että sopimusvelvoitteisiin sovellettavasta laista tehtyä yleissopimusta, joka on avattu allekirjoitettavaksi Roomassa 19.6.1980 (EYVL L 266, s. 1), ei sovelleta tässä asiassa, koska tämän yleissopimuksen hyväksymisestä annetussa Belgian laissa sen soveltamisala rajoitettiin 1.1.1988 alkaen tehtyihin sopimuksiin, Cour d'appel de Bruxelles toteaa, että Belgian kansainvälisen yksityisoikeuden mukaan velvoitteeseen on sovellettava sen valtion lainsäädäntöä, johon sopimus läheisimmin liittyy, jos sopimuspuolet eivät ole käsiteltävänä olevan asian asianosaisten tavoin muuta valinneet.

- 18 Cour d'appel de Bruxelles toteaa, että yhtäältä 24.1.1984 päivätty sopimus on tehty Brysselissä ja että toisaalta Besixiä, jolla oli suurin osuus sopimuksesta, on pidetty WABAG-Besix-ryhmän johtajana ja se on keskittänyt Brysseliin toiminnat yhteisen tarjouksen tekemistä varten. Tällä perusteella Cour d'appel de Bruxelles katsoo, että Belgian lainsäädäntö on sen valtion lainsäädäntö, johon sopimus liittyy läheisimmin yksinomaan keskinäistä yhteistyötä koskeva sitoumus mukaan lukien.
- 19 Lisäksi Belgia on Cour d'appel de Bruxellesin mukaan se paikka, jolla sopimuspuolilla oli suurin intressi noudattaa yksinomaan keskinäistä yhteistyötä koskevaa sitoumustaan, koska niiden piti tehdä yhteinen tarjous tässä sopimusvaltiossa ja koska yleisemminkin tämän asian ja Belgian tuomioistuinten välillä on erityisen läheinen liittyminen, jonka perusteella Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan soveltamista voidaan pitää perusteltuna.
- 20 Cour d'appel de Bruxelles pohtii kuitenkin, ovatko belgialaiset tuomioistuimet pelkästään sillä perusteella toimivaltaisia, että yksinomaan keskinäistä yhteistyötä koskevaa sitoumusta piti noudattaa juuri Belgiassa, jossa sitä tosiasiallisesti noudatettiin, koska Plafog neuvotteli suomalaisen yrityksen kanssa Saksassa. Koska kummankin sopimuspuolen selvä tahto oli, että toinen sopimuspuoli ei tee sitoumusta muiden yhteistyökumppaneiden kanssa esittääkseen yhteisen tarjouksen kyseisen julkisen hankinnan osalta, paikkakunnalla, jossa sitoumus tehtiin tai toteutettiin, ei kansallisen tuomioistuimen mukaan ole juurikaan merkitystä, sillä riidanalaista yksinomaan keskinäistä yhteistyötä koskevaa velvoitetta on noudatettava kaikkialla maailmassa, joten paikkakuntia, joissa velvoite on täytetty tai täytettävä, on erityisen paljon.

- 21 Cour d'appel de Bruxelles arvioi, että Brysselin yleissopimuksen tulkinta on tarpeen asian ratkaisemiseksi, joten se päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko [Brysselin] yleissopimuksen — — 5 artiklan 1 kohtaa — — tulkittava siten, että sellaista henkilöä vastaan, jolla on kotipaikka sopimusvaltiossa, voidaan nostaa kanne toisessa sopimusvaltiossa sopimusta koskevassa asiassa minkä tahansa sellaisen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa velvoite on täytetty tai täytettävä, erityisesti silloin, kun on kyse nyt kyseessä olevan kaltaisesta pidätätymisvelvoitteesta — sopimuspuolet sitoutuvat yksinomaan keskinäiseen yhteistyöhön julkista hankintaa koskevan yhteisen tarjouksen tekemistä varten ja sitoutuvat olemaan hankkimatta muita yhteistyökumppaneita — ja kun velvoitetta on noudatettava kaikkialla maailmassa?”

Jos kysymykseen vastataan kieltävästi, voidaanko kyseistä henkilöä vastaan nostaa kanne nimenomaan yhden niistä paikkakunnista tuomioistuimessa, joissa velvoite on täytetty tai täytettävä, ja jos näin on, millä kriteereillä tämä paikkakunta määritetään?”

- 22 Aluksi on muistettava, että ennakkoratkaisupyynnön mukaan Cour d'appel de Bruxelles on todennut yhtäältä, että Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan soveltamisen kannalta keskeinen velvoite on pidätätymisvelvoite eli tässä asiassa sopimuspuolten sitoumus olla hankkimatta muita yhteistyökumppaneita julkista hankintaa koskevan sopimuksentekomenettelyn yhteydessä, ja toisaalta, että sopimuspuolet eivät ole määritelleet sopimusvelvoitteen täyttämisaikaa, tätä velvoitetta koskevaa mahdollista riita-asiaa käsittelemään toimivaltaista tuomioistuinta eivätkä sopimukseen sovellettavaa lakia. Kansallinen tuomioistuin on myös täsmentänyt, että asian kaikki tosiseikat huomioon ottaen sopimuspuolten selvä tahto oli taata kyseisen sopimusvelvoitteen noudattaminen kaikkialla maailmassa, joten paikkakuntia, joilla velvoite on täytettävä, on erityisen paljon.

- 23 Ennakkoratkaisukysymykseen vastattaessa on otettava huomioon edellä esitetyt erityispiirteet.
- 24 Kuten kansallinen tuomioistuin on itsekin todennut, tässä tilanteessa on korostettava yhteisöjen tuomioistuimen useasti todenneen, että oikeusvarmuuden periaate on yksi Brysselin yleissopimuksen tavoitteista (ks. asia 38/81, Effer, tuomio 4.3.1982, Kok. 1982, s. 825, 6 kohta; asia C-26/91, Handte, tuomio 17.6.1992, Kok. 1992, s. I-3967, 11, 12, 18 ja 19 kohta; Kok. Ep. XII, s. 181; asia C-129/92, Owens Bank, tuomio 20.1.1994, Kok. 1994, s. I-117, 32 kohta; asia C-288/92, Custom Made Commercial, tuomio 29.6.1994, Kok. 1994, s. I-2913, 18 kohta; Kok. Ep. XII, s. 301 ja asia C-440/97, GIE Groupe Concorde ym., tuomio 28.9.1999, Kok. 1999, s. I-6307, 23 kohta).
- 25 Brysselin yleissopimuksen tarkoituksena on sen johdanto-osan sanamuodon mukaan vahvistaa yhteisössä sinne sijoittautuneiden henkilöiden oikeussuojaa, ja tätä varten siinä on määrätty yhteisistä toimivaltasäännöistä, joilla voidaan taata varmuus sen osalta, miten toimivalta jakautuu sellaisten kansallisten tuomioistuinten välillä, joiden käsiteltäväksi tietty riita voidaan saattaa (ks. vastaavasti em. asia Custom Made Commercial, tuomion 15 kohta).
- 26 Oikeusvarmuuden periaate edellyttää, että Brysselin yleissopimuksen 2 artiklassa määrätystä yleisestä periaatteesta poikkeavia, 5 artiklan 1 kohdassa määrätyn kaltaisia toimivaltasääntöjä tulkitaan siten, että tavanomaisen valveutunut vastaaja voi kohtuullisesti ennakoida, missä muussa tuomioistuimessa kuin sen valtion tuomioistuimessa, jossa hänen kotipaikkansa on, kanne häntä vastaan voidaan nostaa (em. asia Handte, tuomion 18 kohta ja em. asia GIE Groupe Concorde ym., tuomion 24 kohta).
- 27 Toisaalta vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on välttämätöntä mahdollisuuksien mukaan välttää sitä, että usea tuomioistuin olisi toimivaltainen saman sopimuksen osalta, jotta välttyttäisiin keskenään ristiriitaisilta tuomioistuinten päätöksiltä ja helpotettaisiin niiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa sen valtion

- ulkopuolella, jossa ne on tehty (ks. asia 14/76, De Bloos, tuomio 6.10.1976, Kok. 1976, s. 1497, 9 kohta; Kok. Ep. III, s. 195; asia 266/85, Shenavai, tuomio 15.1.1987, Kok. 1987, s. 239, 8 kohta; Kok. Ep. IX, s. 1; asia C-125/92, Mulox IBC, tuomio 13.7.1993, Kok. 1993, s. I-4075, 21 kohta; Kok. Ep. XIV, s. 319; asia C-383/95, Rutten, tuomio 9.1.1997, Kok. 1997, s. I-57, 18 kohta ja asia C-420/97, Leathertex, tuomio 5.10.1999, Kok. 1999, s. I-6747, 31 kohta).
- 28 Edellä esitetystä seuraa, että Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että jos keskeinen sopimusvelvoite on täytetty tai täytettävä useilla eri paikkakunnilla, asian ratkaisuun toimivaltaisena tuomioistuimena ei voida pitää minkä tahansa täyttämispaikan tuomioistuinta.
- 29 Tämän määräyksen sanamuodostakin päinvastoin ilmenee, että sopimusta koskevassa asiassa toimivaltainen on sen paikkakunnan tuomioistuin, jossa kanteessa tarkoitettu velvoite on täytetty tai täytettävä, joten on määriteltävä yksi paikkakunta, jossa kyseessä oleva velvoite on täytetty tai täytettävä.
- 30 Kuten Brysselin yleissopimusta koskevasta Jenardin selvityksestä (EYVL 1979, C 59, s. 1, 22) ilmenee, tämän yleissopimuksen II osaston 2 jaksossa olevia erityistä toimivaltaa koskevia sääntöjä voidaan perustella juuri sillä, että kanteen ja sen tuomioistuimen välillä, jonka tutkittavaksi asia on saatettu, on läheinen liittymä (ks. asia 56/79, Zelger, tuomio 17.1.1980, Kok. 1980, s. 89, 3 kohta).
- 31 Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan toimivaltakriteeristä on määrätty hyvään lainkäyttöön ja prosessin asianmukaiseen järjestämiseen liittyvien syiden perusteella (ks. vastaavasti mm. em. asia Tessili, tuomion 13 kohta; em. asia Shenavai, tuomion 6 kohta ja em. asia Mulox IBC, tuomion 17 kohta sekä analogisesti Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdasta asia C-220/88, Dumez France ja Traboca, tuomio 11.1.1990, Kok. 1990, s. I-49, 17 kohta; asia C-68/93, Shevill ym., tuomio 7.3.1995, Kok. 1995, s. I-415, 19 kohta ja asia C-364/93, Marinari, tuomio 19.9.1995, Kok. 1995, s. I-2719, 10 kohta), koska

sen paikkakunnan tuomioistuimella, jossa sopimuksessa määrätty ja kanteessa tarkoitettu velvoite on täytettävä, on yleensä parhaat mahdollisuudet ratkaista asia muun muassa riidan läheisyyden ja asian selvittämisen vaivattomuuden vuoksi.

- 32 Tästä seuraa, että kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävänä olevan asian kaltaisessa asiassa, jolle on tyypillistä se, että kyseessä oleva sopimusvelvoite voidaan täyttää useilla paikkakunnilla, on määriteltävä yksi ainoa täyttämipaikka, joka on lähtökohtaisesti paikkakunta, jolla liittymä riita-asian ja toimivaltaisen tuomioistuimen välillä on läheisin.
- 33 Kuten komissio aivan oikein toteaa, tähän tulokseen ei päästä soveltamalla yhteisöjen tuomioistuimen perinteistä oikeuskäytäntöä, jonka mukaan Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu paikkakunta, jossa kanteessa tarkoitettu velvoite on täytetty tai täytettävä, on määritettävä sen lainsäädännön mukaan, jota asiaa käsittelevän tuomioistuimen on lainvalintasääntöjen mukaan sovellettava riidanalaiseen velvoitteeseen (em. asia Tessili, tuomion 13 ja 15 kohta; em. asia Custom Made Commercial, tuomion 26 kohta; em. asia GIE Groupe Concorde ym., tuomion 32 kohta ja em. asia Leathertex, tuomion 33 kohta).
- 34 Kun on kyse sopimukseen perustuvasta pidättäytymisveloitteesta, jota sovelletaan ilman maantieteellisiä rajoituksia, tällä menetelmällä ei voida välttyä siltä, että toimivaltaisia tuomioistuimia on useita, koska tämän menetelmän tuloksena on, että kyseessä olevan veloitteen täyttämipaikkoja on kaikissa sopimusvaltioissa. Lisäksi tämän menetelmän vaarana on, että kantaja voi valita etujensa kannalta suotuisimman täyttämipaikan.
- 35 Tämän tulkinnan perusteella ei siis voida määritellä asian käsittelyyn alueellisesti soveliainta tuomioistuinta, minkä lisäksi toimivaltaisen tuomioistuimen ennakoitavuus vaarantuisi, joten tämä tulkinta on ristiriidassa oikeusvarmuuden periaatteen kanssa.

- 36 Käsiteltävänä olevassa asiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa ei toisaalta ole mahdollista antaa itsenäistä tulkintaa Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulle täyttämispaikeille kyseenalaistamatta tämän tuomion 33 kohdassa mainittua oikeuskäytäntöä, joka on vakiintunut asiassa Tessili annetun tuomion jälkeen ja joka on vielä vahvistettu hiljattain edellä mainituissa asioissa GIE Groupe Concorde ym. ja Leathertex annetuissa tuomioissa.
- 37 Toisin kuin kansallinen tuomioistuin esittää, paikkakuntaa, jossa kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa kyseessä oleva velvoite on täytetty tai täytettävä, ei siis voida ratkaista tosiseikkojen perusteella käyttäen perusteena asiassa kyseessä olevia konkreettisia olosuhteita, joilla voitaisiin perustella erityisen läheinen liittymä riita-asian ja sopimusvaltion välillä.
- 38 Toisaalta oikeuskäytännön mukaan työsopimusasioissa asianomaisen velvoitteen täyttämispaiikkaa ei voida määrittää viittaamalla siihen kansalliseen lainsäädäntöön, jota asiaa käsittelevän tuomioistuimen lainvalintasääntöjen mukaan on sovellettava, vaan sellaisten yhdenmukaisten kriteerien perusteella, jotka yhteisöjen tuomioistuimen on määriteltävä käyttäen perustana Brysselin yleissopimuksen järjestelmää ja tavoitteita (em. asia Mulox IBC, tuomion 16 kohta), jolloin kyseeseen tulee paikkakunta, jossa työntekijä tosiasiallisesti suorittaa työnantajan kanssa sovitut toimet (em. asia Mulox IBC, tuomion 20 kohta), ja jos työntekijä harjoittaa toimintaansa useammassa kuin yhdessä sopimusvaltiossa, Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu paikkakunta, jolla sopimuksen keskeisin velvoite on täytetty tai täytettävä, on se paikkakunta, jossa tai josta käsin kyseessä oleva henkilö pääasiallisesti täyttää velvoitteensa työnantajaansa kohtaan (em. asia Mulox IBC, tuomion 26 kohta), tai paikkakunta, johon työntekijä on tosiasiallisesti keskittänyt ammattinsa harjoittamisen (em. asia Rutten, tuomion 26 kohta).
- 39 Toisin kuin Besix toissijaisesti väittää, edellisessä kohdassa mainittua yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöä ei voida soveltaa analogisesti tässä asiassa.

- 40 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on useasti todennut (ks. mm. em. asia Shenavai, tuomion 17 kohta; em. asia GIE Groupe Concorde ym., tuomion 19 kohta ja em. asia Leathertex, tuomion 36 kohta), kun tällaisia työsopimusten erityispiirteitä ei ole, ei ole tarpeen eikä asianmukaista määrittää sopimuksen keskeisintä velvoitetta ja keskittää sopimusvelvoitteen täyttämisaikaa perusteella määräytyvää toimivaltaa tämän keskeisen velvoitteen täyttämisaikaa tuomioistuimeen kaikkien sopimusvelvoitteisiin liittyvien riita-asioiden osalta.
- 41 Ei voida hyväksyä myöskään ratkaisua, jonka mukaan täyttämisaika on paikkakunta, jolla riidanalaista velvoitetta rikottiin, koska myös tällöin poiketaisiin edellä mainitun asiassa Tessili annetun tuomion mukaisesta oikeuskäytännöstä ja annettaisiin käsitteelle täyttämisaika itsenäinen tulkinta eikä tukeuduttaisiin siihen sopimusvaltion lakiin, jota kyseessä olevaan velvoitteeseen on asiaa käsittelevän tuomioistuimen lainvalintasääntöjen mukaan sovellettava. Tällä ratkaisulla ei myöskään välttyttäisi siltä, että toimivaltaisia tuomioistuinta on useita, jos kyseessä olevaa sopimusmääräystä olisi rikottu useissa sopimusvaltioissa.
- 42 Komission mukaan on sovellettava analogisesti yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainitussa asiassa Shevanai annetun tuomion 19 kohdassa omaksumaa ratkaisua, joten Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan soveltamiseksi kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian kaltaisessa asiassa ratkaisevana ei ole pidettävä paikkakuntaa, jolla kilpailukielttoon sitoutuminen täytettiin, vaan paikkakuntaa, jolla täytettiin positiivinen velvoite, jonka apuvelvoite on kilpailukielttoon sitoutuminen, koska sillä taataan päävelvoitteen asianmukainen täytäntöönpano.
- 43 Besix on ehdottanut tämän ratkaisun muunnelmaa, jonka mukaan kansallisessa tuomioistuimessa kyseessä olevan pidättäytymisvelvoitteen on katsottava olevan välitön seuraus velvoitteesta, joka perustuu Besixin ja WABAGin väliseen, 24.1.1984 tehtyyn sopimukseen osallistumisesta kyseessä olevaan tarjouskilpailuun ja tarjouskilpailun kohteena olevien töiden toteuttamisesta, jolloin nyt on Besixin mukaan ratkaistava tämän viimeksi mainitun velvoitteen täyttämisaika.

- 44 On kuitenkin todettava, että tällainen tulkinta tuskin olisi tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan 27.9.1968 allekirjoitetun yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan sanamuodon mukainen; tehtäessä 9.10.1978 Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymistä yleissopimukseen ja pöytäkirjaan koskeva yleissopimus tätä kohtaa muutettiin eräissä kieliversioissa sen täsmentämiseksi, että täyttämisaikan tuomioistuimen toimivaltaisuuksia koskevana arviointiperusteena on ”kanteessa tarkoitettu velvoite”. Tällainen tulkinta olisi ristiriidassa myös yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön kanssa, joka koskee tätä määräystä ennen sen muuttamista ja jonka mukaan velvoitteena, jonka täyttämisaikan perusteella ratkaistaan 5 artiklan 1 kohdan mukaan toimivaltainen tuomioistuin, on pidettävä sopimukseen perustuvaa velvoitetta, jonka täyttämättä jättämiseen kanteessa vedotaan (em. asia De Bloos, tuomion 14 ja 15 kohta).
- 45 Kuten tämän tuomion 16 kohdasta ilmenee, kansallisen tuomioistuimen mukaan vireillä olevassa asiassa on kyse ainoastaan yksinomaan keskinäistä yhteistyötä ja kilpailukieltoa koskevasta velvoitteesta ja Besixin nostaman kanteen kohteena on ainoastaan sen vahingon korvaaminen, jonka se väittää kärsineensä, koska WABAG ja Plafog ovat rikkoneet tätä velvoitettaan. Cour d’appel de Bruxellesin esittämä ennakkoratkaisupyyntö koskee siis ainoastaan sen paikkakunnan määrittämistä, jolla tämä pidättäytymisvelvoite oli täytettävä. Besixin ja komission puoltama näkemys taas edellyttäisi sitä, että vahvistettaisiin ennakoita asiassa merkityksellinen suoritusvelvoite.
- 46 Kun otetaan huomioon toimivallan jako yleissopimuksen tulkittamisesta yhteisöjen tuomioistuimessa 3.6.1971 tehdyssä pöytäkirjassa tarkoitettussa ennakkoratkaisumenettelyssä, oikeuskäytännön mukaan on niin, että kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on arvioida tosiasiakysymykset ja yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä on ainoastaan tulkita Brysselin yleissopimusta kansallisen tuomioistuimen toteamusten valossa (ks. vastaavasti em. asia Leathertex, tuomion 21 kohta).
- 47 Edellä mainitussa asiassa Shenavai oli lisäksi kyse kahdesta erillisestä velvoitteesta toisin kuin nyt käsiteltävänä olevassa asiassa.

- 48 Edellä esitetyn perusteella Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohtaa ei voida soveltaa kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävänä olevan kaltaisessa asiassa, jossa ei ole mahdollista määrittää tuomioistuinta, jolla on läheisin liittymä riita-asiaan, siten, että toimivaltaisena tuomioistuimena olisi kansallisen tuomioistuimen merkityksellisenä pitämän velvoitteen tosiasiallisen täyttämispaikan tuomioistuin.
- 49 Kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa kyseessä olevan kaltainen pidättäytymisvelvoite on sitoumus olla yksinomaan keskinäisessä yhteistyössä ja olla hankkimatta muita yhteistyökumppaneita yhteisen tarjouksen tekemiseksi julkista hankintaa varten, ja sopimuspuolten tahdon mukaan tätä sitoumusta sovelletaan ilman maantieteellisiä rajoituksia, joten sitä on noudatettava kaikkialla maailmassa eli muun muassa kaikissa sopimusvaltioissa; tällaista sitoumusta ei voida paikallistaa tiettyyn alueeseen eikä sillä voida katsoa olevan liittymää tiettyyn tuomioistuimeen, jolla olisi parhaat mahdollisuudet käsitellä tätä velvoitetta koskeva asia. Tällainen pidättäytymisvelvoite, jota sovelletaan kaikkialla, ei liity lähtökohtaisesti johonkin tuomioistuimeen sen läheisemmin kuin johonkin toiseen.
- 50 Tässä tilanteessa toimivaltaisuus on ratkaistava Brysselin yleissopimuksen 2 artiklan mukaisesti, jossa vahvistetaan varma ja luotettava arviointiperuste (asia 32/88, *Six Constructions*, tuomio 15.2.1989, Kok. 1989, s. 341, 20 kohta).
- 51 Tämä ratkaisu on lisäksi Brysselin yleissopimuksen järjestelmän ja sen 5 artiklan 1 kohdan tarkoituksen mukainen.
- 52 Brysselin yleissopimuksen II osastossa määrätty yleinen toimivaltaa koskeva järjestelmä perustuu sen 2 artiklan 1 kappaleessa ilmaistuun perusperiaatteeseen, jonka mukaan kane sitä vastaan, jolla on kotipaikka jossakin sopimusvaltiossa,

nostetaan osapuolten kansalaisuudesta riippumatta tämän kotivaltion tuomioistuimessa. Tämä toimivaltamääräys on ilmaus actor sequitur forum rei -säännöstä, ja sen periaatteellinen luonne selittyy sillä, että se lähtökohtaisesti mahdollistaa vastaajan helpomman puolustautumisen (ks. mm. asia C-412/98, Group Josi, tuomio 13.7.2000, Kok. 2000, s. I-5925, 34 ja 35 kohta).

- 53 Brysselin yleissopimuksessa on sen 3 artiklan 1 kappaleen mukaisesti poikkeuksena tästä perustavanlaatuisesta periaatteesta erityisesti 5 artiklan 1 kohdassa määrätyn kaltaisia erityistä toimivaltaa koskevia määräyksiä, joiden osalta kantajalla on valinnanmahdollisuus.
- 54 Kuitenkin vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tällaista valinnanmahdollisuutta ei voida tulkita laajentavasti koskemaan muita kuin Brysselin yleissopimuksessa nimenomaisesti tarkoitettuja tilanteita, sillä muuten sen 2 artiklan 1 kappaleessa määrättyllä yleisperiaatteella ei enää olisi sisältöä ja kantaja voisi vaikuttaa tuomioistuimen valintaan tavalla, jota vastaaja, jolla on kotipaikka toisessa sopimusvaltiossa, ei voisi ennakoida (ks. mm. em. asia Group Josi, tuomion 49 ja 50 kohta sekä siinä mainitut viittaukset).
- 55 Edellä esitetyn perusteella esitettyyn kysymykseen on vastattava, että Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan määräystä, joka koskee erityistä toimivaltaa sopimusta koskevissa asioissa, ei sovelleta kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, jossa ei ole mahdollista määrittellä paikkakuntaa, jossa kanteessa tarkoitettu velvoite on täytetty tai täytettävä, koska riidanalainen sopimusvelvoite on pidättäytymisvelvoite, jota sovelletaan ilman maantieteellisiä rajoituksia ja jolle on tyypillistä se, että se on täytetty tai oli täytettävä useilla paikkakunnilla; tällaisessa tapauksessa toimivaltaisuus voidaan ratkaista ainoastaan soveltamalla Brysselin yleissopimuksen 2 artiklan 1 kappaleessa määrättyä toimivaltaisuutta koskevaa yleistä arviointiperustetta.

Oikeudenkäyntikulut

- 56 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneelle komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Cour d'appel de Bruxellesin 19.6.2000 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

Tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan 27 päivänä syyskuuta 1968 allekirjoitetun yleissopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä

kyseiseen yleissopimukseen ja pöytäkirjaan 9 päivänä lokakuuta 1978 tehdyllä yleissopimuksella, 5 artiklan 1 kohdan määräystä, joka koskee erityistä toimivaltaa sopimusta koskevissa asioissa, ei sovelleta kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, jossa ei ole mahdollista määritellä paikkakuntaa, jossa kanteessa tarkoitettu velvoite on täytetty tai täytettävä, koska riidanalainen sopimusvelvoite on pidättäytymisvelvoite, jota sovelletaan ilman maantieteellisiä rajoituksia ja jolle on tyypillistä se, että se on täytetty tai oli täytettävä useilla paikkakunnilla; tällaisessa tapauksessa toimivaltaisuus voidaan ratkaista ainoastaan soveltamalla Brysselin yleissopimuksen 2 artiklan 1 kappaleessa määrättyä toimivaltaisuutta koskevaa yleistä arviointiperustetta.

Rodríguez Iglesias	Jann	Macken
Colneric	La Pergola	Puissochet
Wathelet	Schintgen	Skouris

Julistettiin Luxemburgissa 19 päivänä helmikuuta 2002.

R. Grass

G. C. Rodríguez Iglesias

kirjaaja

presidentti